

7. Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed

Forfatningstraktaten

- Skal skabe et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed for borgerne i EU.
- Samler grænsekontrol, asyl og indvandring, civilretligt samarbejde og kriminalitetsbekæmpelse inden for én ramme.
- Understreger, at EU skal respektere borgernes grundlæggende rettigheder og medlemslandenes forskellige retstraditioner og retssystemer.
- Ændrer ikke ved medlemslandenes beføjelser og ansvar for at opretholde ro og orden og beskytte deres indre sikkerhed.
- Ændrer ikke på medlemslandenes ret til at fastlægge, hvor mange der kan indrejse fra tredjelande for at søge arbejde.
- Udbreder medinddragelsen af Europa-Parlamentet og brugen af kvalificeret flertal.
- Bevarer på en række punkter det strafferetlige samarbejdes og politisamarbejdes særlige status.

Forfatningstraktaten lægger op til en styrkelse af samarbejdet om retlige og indre anliggender, der fortsat har som overordnet formål at gøre EU til et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. De ændringer, som traktaten gennemfører, handler først og fremmest om nye, mere effektive arbejdsmetoder

De konkrete politikområder og retsgrundlag afspejler i det store og hele, hvad EU allerede i dag beskæftiger sig med inden for retlige og indre anliggender. Der er kun få egentligt nye retsgrundlag. Nydannelsen ligger hovedsagelig i udbredelsen af den såkaldte fællesskabsmetode til hele området.

Samarbejdet er under de gældende traktater opdelt i én del om strafferet og politi, som foregår inden for en mellemstatslig ramme (EU-traktaten, søjle 3), og i én del om grænsekontrol, asyl, indvandring og civilret, som foregår inden for en overstatslig ramme (EF-traktaten, søjle 1), men med enkelte særtræk sammenlignet med den rene fællesskabsmetode. Med forfatningstraktaten vil hele samarbejdet blive samlet inden for den overstatslige ramme og som udgangspunkt være underlagt de samme regler som det mere traditionelle EU-samarbejde.

Det betyder bl.a. mere medbestemmelse til Europa-Parlamentet, udbredelse af kvalificeret flertal i Rådet og en større rolle for Kommissionen og EU-Domstolen. Det betyder også, at der på hele området anvendes de samme instrumenter, herunder europæiske love og rammelove, som på de traditionelle samarbejdsområder i EU. Visse særtræk ved samarbejdet fastholdes, bl.a. initiativret for en gruppe af medlemslande og en vis begrænsning af EU-Domstolens kompetence inden for strafferet og politi.

På grund af det retlige forbehold vil Danmark som udgangspunkt stå uden for hele EU's samarbejde om retlige og indre anliggender under forfatningstraktaten, fordi det foregår inden for en overstatslig ramme. Danmark deltager i det nuværende mellemstatslige samarbejde inden for søjle 3 om strafferet og politi. Der redegøres nærmere for videreførelsen af de danske forbehold i kapitel 13.

7.1 Generelt om samarbejdet om retlige og indre anliggender

Samarbejdet om området med frihed, sikkerhed og retfærdighed placeres i forfatningstraktatens del I på linje med samarbejdet om det indre marked. Det fremgår af art. I-3, stk. 2, at EU giver borgerne et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed uden indre grænser og et indre marked med fri og lige konkurrence, og af art. I-14, stk. 2, at området med frihed, sikkerhed og retfærdighed er en delt kompetence ligesom det indre marked.

I art. I-42 beskrives områdets vigtigste kendetegn. De væsentligste virkemidler er tilnærmelse af medlemslandenes love, gensidig anerkendelse af medlemslandenes afgørelser og operationelt samarbejde mellem medlemslandenes myndigheder. Det fremhæves, at de nationale parlamenter har en særlig rolle inden for området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, dels i forbindelse med en ny overordnet evalueringsmekanisme, dels i forbindelse med den politiske kontrol med Europol og evalueringen af Eurojust. Endelig erindres det, at medlemslandene har en vis initiativret inden for samarbejdet om strafferet og politi.

De nærmere regler om samarbejdet findes i del III og er samlet under overskriften »Et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed« (art. III-